

GÜNÜN GÖREVİ:

Etkin Bir Partileşme Hareketi Yaratmak

Bahar sıcaklığı 1 Mayıs'la birlikte kendini hissettirdi. 1 Mayıs günü İstanbul'un merkezinden varoşlarına, işçi semtlerine kadar adım başında aramalara, kolluk kuvvetlerinin açık "terörize etme" çabalarına karşın, işçiler ve emekçiler kendilerinden emin, ne yaptıklarının bilincinde olarak 1 Mayıs'ı anlamına uygun biçimde kutladılar. Fabrikalarda "Bülten" özel sayısı da dahil 1 Mayıs bildirileri dağıtıldı, toplantılar yapıldı; emekçi semtlerinde 1 Mayıs toplantıları düzenlendi. İzmir'de 1 Mayıs gösteri yürüyüşü onbinlerin katılımıyla gerçekleştirildi. Bütün bunlar, yeni yeni mücadelelerin eşliğinde olan işçilerin mücadele azimlerinin, birlik ve dayanışma bilinçlerinin pekişip güçlenmesinde kuşkusuz olumlu etkiler yarattı.

Gerçekten de önümüzdeki günlerde işçi sınıfımızın ekonomik mücadelesinde zorlu sınavlar geliyor. Toplusözleşme görüşmeleri genellikle uzlaşmazlık tutanaklarıyla sonuçlanıyor. Hava-İş'in Türk Hava Yolları'nda başlattığı grev, Cumhurbaşkanı Özal'ın dolaysız müdahalesiyle, hükümetin açık işçi düşmanı politikasıyla boğuşmak zorunda kaldı. Bu, önümüzdeki tüm grev mücadeleleri bakımından özel bir önem taşıyor. Burjuvazi ve onun devleti, hak alma mücadelesi veren işçilerin karşısına işyerlerini kapatmak, özelleştirmek, tek sözle onları işsiz bırakmak tehdidiyle çıkıyor. Gün günden artan toplu tensikatlara, bir de hak alma mücadelesine girişenleri topluca kapı önüne koyma şantajıyla çıkıyorlar. Bu durum, tek tek işyerleri ve işkollarının ötesinde ulusal ve kimi işkolları bakımından uluslararası dayanışma ve birlikte mücadelenin zorunluluğunu çarpıcı biçimde gözler önüne seriyor. Bu zorunluluğu dikkate almaksızın girişilecek tekil mücadelelerin pek başarı şansı olmadığını gösteriyor. Özcesi, sendikal alandaki mücadelede yeni koşullara uygun yeni taktiklerin ve mücadele yöntemlerinin yaratıcı biçimde bulunup uygulanması, başarıya ulaşmanın biricik yolu olarak gözüküyor.

İşçi sınıfımızın sendikal alandaki mücadelesinde ye-

ni bir sıcak döneme yaklaştığımız günlerde, ülke gündemine Irak'tan ülkemize sığınan Kürtler sorunu ağırlıklı bir biçimde girdi. Körfez Savaşı ertesinde Irak Kürdistanı'nda ayaklanan Kürtler, uluslararası kamuoyunun gözleri önünde yeni bir soykırım daha yaşadılar. Ağır bombardıman ateşi altında binlercesi katledilirken, sayıları yüzbinlerle ifade edilen Kürt, canlarını kurtarmak üzere zorunlu bir göçle yüzyüze geldi. Göç yollarında bebeler, yaşlılar kırıldı. Türkiye ve İran sınır kapılarında aç, açık ve zorlu doğa koşullarında kaderlerine terkedilen bu yüzbinlerce Kürt, "lütfen açılan" kapılardan "toplama kamplarına" sokuldu.

Dünyaya yeni düzen getirme iddiasıyla dünya gündemini fiilen yürütme misyonunu üstlenen ABD, "insani gerekçelerle" olaya müdahale etmek gerektiğini duydu. Bu müdahaleyle birlikte Türkiye toprakları yeniden Amerikan ve Batılı savaş koalisyonu askerlerine üs olarak verildi. Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilcileri, savaş koalisyonu askerlerinin aşağılamaları arasında "işbirliği yapmanın onuru"nu yaşadılar. ABD, Irak topraklarına yeni bir sınır çekerek Güney'de olduğu gibi Kuzey'de de kendi askerleriyle denetim kurdu. ABD ve savaş koalisyonu askerlerinin denetimi altına alınan Irak topraklarına, Türkiye ve İran'a sığınmış Kürtlerin geriye göçü başlatıldı. Aynı süreçte Kürtler adına hareket eden Talabani ve Barzani, Saddam'la anlaşmalarını ilan ettiler. Böylece Kürt ulusunun kendi yazgısını özgürce belirleme mücadelesinde bir yandan ABD'nin dolaysız müdahalesiyle oluşturmaya çalıştığı yeni düzen, öte yandan kimi Kürt önderlerinin Saddam rejimiyle uzlaşma arayışları yeni bir engel olarak yükseldi. Aynı süreçte Irak'ın ABD askerlerinin denetimi altına alınan topraklarında Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî ve gayri-resmî güçlerinin operasyonları süregitti. Bu gelişmeler, önümüzdeki dönemde Kürt ulusunun kendi yazgısını özgürce belirleme hakkı çerçevesinde konunun gündemin ilk sıralarında yer almaya devam edeceğini gösteriyor. Böylesi bir gelişmeyi

öngörmek, ona uygun politikaların da üretilmesini gerektiriyor.

Bu süreçte "Anti-Terör Yasa" adı altında "devlet terörü"nü meşrulaştıran, keyfiligi yasa düzeyine getiren bir yeni baskı yasası çıkartıldı. Sözümona 12 Eylül rejiminin hukuk sisteminde yolaçtığı yaraları sardığı öne sürülen bu yasa, gerek geçmişe dönük eşitsiz uygulamaları, gerekse geleceğe dönük taşıdığı tehlikeler bakımından yeni bir mücadele hedefi oluşturuyor. Cezaevlerini boşaltma söylemiyle kamuoyuna sunulan bu yasayla birlikte devletin yurttaşlar arasında ayırım yapması ve dilediklerini terörist ilan etmesi, iki kişiyle terör örgütleri kurdurması olanaklı hale getiriliyor. Yasaların sınıflar mücadelesinin boyutlarıyla birlikte uygulanan belgeler olduğu, Türkiye'de açıkça bilinen bir gerçek. Yıllarca uygulanmadan kalan maddelerin sınıf mücadelesinin yoğunlaşmasıyla birlikte nasıl tozlu raflardan indirilip keyfi bir biçimde uygulamaya sokulduğuna en iyi tanıklardan biri, daha belleklerde izleri taze olan 12 Eylül dönemi. Bütün bunların bilincinde olarak, "bana dokunmayan yılan bin yaşasın" anlayışıyla, sözde TCK'nun 141 ve 142. maddeleri kalktı ham sevinciyle hareket etmek, ağaca bakmaktan ormanı görememek demektir. "Anti-Terör Yasa"ya kar-

şı mücadele acil ve günceldir.

Gerek işçi sınıfının ekonomik mücadelesinde olası yükseliş, bunun gerektirdiği sendikal politikalar, gerek Kürt ulusunun kendi yazgısını özgürce belirleme hakkına ilişkin mücadele hattı ve politikalar, gerekse hükümetin gün günden çıkarttığı keyfiligi hukuk düzeyine yükselten yasa ve uygulamalara karşı yürütülecek mücadele, bütün bunlar işçi sınıfının politik mücadelesinin partili bir düzeyde sürdürülmesini daha da yakıcı kılıyor. Politik yaşama müdahale etmekte her gecikme, gerilemeye yolaçıyor. Bu nedenle devrimci sosyalist işçi partisi çalışmalarını, toplumsal pratiğe dönük olarak geliştirmek, bu çalışmalara yeni yeni çevreleri ve insanları da kazanarak etkin bir partileşme hareketi düzeyine yükseltmek, bizler bakımından önde duran birincil görevi oluşturuyor. Mayıs ayı içinde yapılan ilk genişletilmiş toplantının bu çalışmalara bu aşamaya kadar katılmış olan arkadaşlar bakımından bir dönemeç oluşturabilmesi için, önümüzdeki süreçte değişik çevrelerden gelmiş ve gelecek olan herkesin, birden düşünsel-ideolojik planda yakınlaşma çalışmalarını yürütürken, öte yandan ortak bir eylemli faaliyet içinde birlikte hareketlerini zorunlu kılıyor. Bu zorunluluğa uygun davranmak kararlılığımızdır.

TÜSTAV

Sosyal Demokrasi Üzerine

Sosyal-demokrasinin Avrupa'da 19. yüzyılda ortaya çıkışında sanayi devriminden beri artan niceliğiyle ve rolü ile modern proletaryanın, ütöpik gelenekten Marksizme uzanan sosyalist hareketin ve kapitalizmin gelişmesine karşı düzen dışı tepkiler geliştiren küçük burjuvazinin payları sayılmalıdır. Avrupa'nın sosyal-demokrat partileri gelişmelerinin bir noktasında Marksizmin egemenliği altına girdiler. Bir çok sosyal-demokrat parti de bizzat Marksist hareketin politik örgütlenmesi olarak ortaya çıktı. 20.yüzyılın başlarında ise sosyal-demokrasinin büyük çoğunluğu çok ciddi bir ideolojik sapma göstererek sosyal-şoven hareketlere dönüştü.

Marksizmden bu kopuş, elbette sosyal-demokrasinin işçi sınıfı ile bağlarının da kopması anlamına gelmemiştir. Sosyal-demokrasi işçi sınıfı ile güçlü bağlarını korumayı başardı; ancak ortada değişen önemli şeyler de vardı. Hareketin işçi sınıfına ve diğer toplumsal sınıflara bakışı, buradan hareketle sınıf kimliği sözkonusu dönemeçten başlayarak bir farklılaşma yaşadı.

Kapitalizmin daha sonraki evriminde sosyal-demokrat partiler burjuva düzeninin idamesi yönünde alternatif politikalar geliştiren, bu politikaları bizzat iktidara gelerek uygulayan hareketler oldular. Artık, işçi sınıfı tabanlarını hâlâ koruyor olmaları, proletaryanın burjuva düzeni çerçevesinde pasifize edilmesinden başka bir anlama gelmiyordu.

Sosyal-demokrasi muhalefette olduğunda sınıf mücadelesini düzen sınırları içinde ve denetim altında tutmak, buna uygun ideolojik-siyasal yöntemler, kurumlar geliştirmek, sınıfın sosyalist yönelimlerini törpülemek işlevini üstlendi. Emek-sermaye çelişkesinin keskinleştiği, burjuvazinin geleneksel temsilcileri aracılığıyla "yönetememe" durumuna düştüğü konumlarda ise siyasal iktidarı üstlenerek burjuva düzenini sürdürmek doğrultusunda, emekçi sınıfların toplumsal zenginlikten aldıkları payda kısmi artışlar sağlayan, yine sınıfsal çelişkileri yumuşatmayı hedefleyen alternatif politikalar geliştirdi.

* * *

Türkiye'de ise sosyal-demokrasinin emekçi sınıflarla bağları batılı örneklere oranla oldukça zayıftır. Bu durum, hem işçi sınıfının düzen içi kalıplara kalıcı ku-

rumsallaşmalar aracılığıyla sığdırılmasının Türkiye'de güç olmasından, hem de sosyal-demokrasinin Marksist/işçi hareketi köklerinden değil, devlet partisi geleneginden türemiş olmasından kaynaklanır.

Türkiye'de sosyal-demokrasinin biçimlenişi de oldukça yenidir. İşçi hareketinin "kendisi için sınıf" kimliğini edinmeye başladığı ve sosyalist hareketin bir toplumsal-siyasal güç odağı haline geldiği dönem, aynı zamanda Türkiye'de CHP'nin sosyal-demokratlaşmaya başladığı, işçi hareketi içinde sosyal-demokrat bir kanadın doğduğu dönemdir.

Türkiye sosyal-demokrasisi ülkenin sınıfsal yapısı gereği, işçi sınıfından daha fazla küçük burjuvaziye ve emekçi köylülüğe yönelmeyi hedeflemiştir. Sosyal-demokrasinin batılı örneklerden farkları genelde taşıdığı misyonları yerine getirmesinde de çeşitli yetersizlikler doğurmuştur, elbette. Ancak genelde sosyal-demokrasinin kapitalizme sunmayı hedeflediği işlevler açısından bakıldığında farklılık tali kalmaktadır.

Sosyal-demokrasinin Türkiye'de gördüğü önemli bir işlev de, henüz kişiliğini kazanmamış ama ilerisi için gelişme potansiyeli taşıyan sosyalist unsurları bünyesine katarak, sosyalizmden malzeme çalmak, sosyalizm içinde tasfiyeciliği beslemek olmuştur. Bu başarısının tek başına sosyal-demokrasinin çabasının ürünü olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Türkiye solunda çeşitli kesimlerde farklı gerekçelerle sosyal-demokrasie önemli misyonlar tanıma eğilimi baskındır.

Bu eğilim faşizme, gericiğe karşı sosyal-demokrasiyle cephe, birlik, ittifak programları, yine demokratikleşme umuduyla sosyal-demokratlara koşulsuz destek sunma, sosyal-demokrat partileri demokratik kitle örgütü ya da sosyalist bir alternatife yokluğunda siyasal faaliyet ortamı olarak değerlendirme, vb. biçimler almıştır. Bu pratiklerin genel olarak sosyalist hareketteki etkisi dejenerasyon ve iktidar perspektifinin unutulması olmuştur. Sosyal-demokrasieyi "sola çekme" misyonu ise hiçbir zaman sosyalist hareketin hanesine yazılan bir kazanım olamamıştır.

* * *

Solun sosyal-demokrasie atfettiği misyonlara karşın bugün Türkiye kapitalizminin nesneliliği, sosyal-de-

mokrasie 1970'li yıllara göre bile, son derece dar bir hareket alanı bırakmaktadır. Bu nesnellığın en önemli unsurlarını açarak devam edebiliriz.

Türkiye'de on yılı aşkın bir süredir uygulanmakta olan iktisadi model işçi sınıfını "teskin etmeye" yönelik hiçbir esneklik tanımayacak kadar katıdır. Sosyal-demokrasinin iktisadi programı, görece yüksek ücret, köylülüğün gelirlerinde kısmi artışlar, iç pazarda canlılık, devlet harcamalarında artış vb. uygulamaları kapsamak zorundadır. Egemen sınıfların ihtiyacı ve tercihi, devletin yönetici ve siyasi kadroları aracılığıyla her yolla burjuvaziye kaynak aktaran, rant sağlayan, alan açan "doğrudan" bir ilişki yönündedir. Sosyal-demokrat partilerin ise, şu anda ne iktisat politikası tercihleriyle, ne kadrolarıyla bu işlevi yerine getirmeleri mümkün değildir. SHP'nin "iktidar alternatifi" olamayışının bir önemli nedeni budur.

İşgücünün sıkı denetimine ve sendikal-siyasal hakların askıda tutulmasına ihtiyaç duyan mevcut politikalar, siyaset alanında merkeziliği, burjuvazinin ideolojik söylemindeki "çok sesliliğin" en azından bir çatı altında toplu durmasını gerektirmektedir. Sosyal-demokrasi politikasız, deneyimsiz, dağınık görüntüsüyle böylesi ihtiyaçları karşılayabilir olmaktan uzaktır.

Sosyal-demokrat partilerin egemen sınıflar açısından iktidar alternatifi olamamalarının nedenleri arasında, burjuvazinin mevcut eğilimini aşan bir demokratikleşme hedefi ya da niyeti taşımaları, bizce yer almamaktadır. Sosyal-demokrat partiler, yukarıda söz ettiğimiz ana iktisadi ve sosyal çerçeve içerisinde misyonlarının kısıtlı olduğunu gördüklerinde, bizzat bu çerçeveyi değiştirmeyi değil, politikasızlığı seçmişlerdir. Demokratik-siyasi düzeyde ise, sosyal-demokrasi 12 Eylül Anayasası, Kürt sorunu, işçi direnişleri, tensikat, idam cezaları, genel af gibi konularda "sol" tutumlar almaktan özenle kaçınmışlardır. Sosyal-demokrasi burjuva siyasi partilerinin toptan sağa kaydıkları günümüz dünyası ve Türkiye'sinde sol ve eşitlikçi bir söylem yerine "liberal" bir görüntü vermeyi seçmiştir.

Sosyal-demokrasinin yaşadığı dağınıklık ve ANAP karşısında gösterdiği beceriksizlik, esas olarak bireysel hatalarla ve şans faktörüyle değil, bu maddi temellerde ve siyasal-ideolojik kimlik temelinde açıklanmalıdır. Sosyaldemokrasinin bu konumunun, Türkiye sosyalist hareketi için sırtındaki sosyaldemokrasi kuyruklu kamburundan kurtulmak için bir olanak sunduğu söylenebilir. Sosyalistlerin sosyal-demokrasinin düzen içi, burjuva kimliğini görmeleri bugün başka dö-

nemlere göre daha kolaydır. Üstelik düzen içi alternatiflerin bir türlü üretilmediği günümüz konjonktürü -bir perspektif anlamında- sosyalizmin tek alternatif olarak ortaya konulmasını kolaylaştırmaktadır. Tüm bunların sosyal-demokrasi cephesindeki sonucu, 1970'lerin aksine, bu hareketlerin sol kadroları dışlamaları, sosyalist hareket ile "yarışma"ya girmemeleri olmaktadır.

Sosyal-demokrat bir hükümetin Türkiye'nin demokratikleşmesinde dönüm noktası oluşturacağı da son derece kuşkuludur. Böyle bir beklentinin temelsizliği 1980 öncesi CHP iktidarı pratiğiyle de, şimdiki partilerin programatik önerileri ile de görülmüş bulunuyor. Türkiye'de demokrasi sorunu, sosyalizmden ayrı bir hedef olarak ele alınamaz. Burjuvazinin bir sınıf olarak iktidarda kaldığı sürece Türkiye'de kimse hiçbir siyasal hareketten demokrasi sorununa kalıcı ve kesin çözüm bulmasını beklememelidir.

Tüm bunlara karşılık, sosyal-demokrasinin düzen dışı itilimler taşıyan kesimler barındırdığı da unutulmamalıdır. Sosyalist hareket ve işçi hareketi bağımsız politik hattını oluşturup güçlendikçe, bu unsurlar üzerinde bir çekim gücü oluşturabilir. Ancak bununla sosyal-demokrasiyi başlı başına "sola çekmek" arasında büyük fark vardır. İkincisi, ödücü bir çizgi yaratacak ve murad edilenin tersine, sosyalizmin sağa çekilmesine yol açacaktır. İlki ise, sosyalizmin kendi bağımsız gelişiminin sağlıklı bir yan ama önemli ürünü olacaktır.

Bazı sol kesimlerce hâlâ sosyalist hareketin doğal müttefiki sayılan sosyaldemokrasinin evrensel pratiğinde, kapitalist batıda yıllarca hükümet olmak vardır. Doğu Avrupa'da kapitalizmin restorasyonunda sosyal-demokrasinin gerici işlevler yüklenmesini yakın geçmişte yaşadık. Türkiye sosyal-demokrasisi bu örneklere oranla çok daha fazla geleneksel burjuva ideolojisi ve siyasetinin belirlenimi altındadır.

Sosyal-demokrasi, sosyalistlerin içinde çalışmak, sola çekmeye uğraşmak, oy vererek desteklemek, gericiğe ve faşizme karşı birlik olmak ya da kanadı altına sığınmak zorunda oldukları bir akım değildir. Sosyal-demokrasi esas olarak -işçi sınıfı içinde belirli ölçülerde temel bulan- bir burjuva hareketidir. Sosyalist hareketin burjuva akımlardan ideolojik, siyasi ve örgütsel bağımsızlığını tam anlamıyla elde etmediği, işçi sınıfı temellerine oturmadığı, kısaca "kimlik" sorununun ön planda olduğu günümüz koşullarında, sosyal-demokrasi ile ilişkilerde özellikle hassas olunmalıdır. "İşçi sınıfının burjuvaziden her anlamda bağımsızlığı" sosyal-demokrat etkiden kurtarılması görevini de kapsar.

Global Sorunlar ve Sınıf Mücadelesi

Proletarya'ya "elveda" denen, işçi sınıfının tarihsel misyonunun reddedildiği ya da yaklaşık 150 yıldır alışlageldiği biçimde tanımlanmadığı yaklaşımların sol entellektüel üretimde ağırlık kazandı.

Örneğin barış sorunu sözkonusu edildiğinde, "kapitalizm koşullarında yeni sömürgeciliği geriletmek ve ortadan kaldırmak olanaklıdır. (...) Militarizmin yer almadığı kapitalist ilişkilerin gelişmesi, yeni sömürgeciliğin ortadan kaldırılması için de daha elverişli koşullar sağlayacaktır."(*) Yeni sömürgecilik denilen şeyi "emperyalizm" diye okuyacak olursak, emperyalizmin kapitalizmle ilişkisinin, birlikteliğinin gözardı edildiği bir yaklaşımla karşı karşıya olduğumuzu söyleyebiliriz.

Bilimsel teknolojik ilerlemeler, kitle iletişim araçlarındaki gelişme ve yaygınlaşma, hele hele özellikle de '80'lerde şekillenen bloklararası yumuşama ortamı, dünya çapında sömürü düzeninin temelinde yatan sınıf çelişkilerinin belirleyici yanının azımsanmaya başlanmasını, sosyalizmin fiziksel ve manevi anlamda bir geri çekilişini, kapitalizmin ekonomi ve üstyapı alanlarında meydanı boş bulmasını beraberinde getirdi. Sınıf mücadelesinden "şiddet" in dışlanması, giderek sosyalizm hedefinin uzağa ve daha uzağa itilmesi dünya ve Türkiye'de yumuşak, yavaş, tedrici bir geçiş süreci kurgulanmasına, global sorunlar diye adlandırılan barış, çevre kirlenmesi gibi, "sınıfları kesen" bir biçimde tüm insanlığı ilgilendirdiği söylenen sorunların ön planda algılanmasına yol açtı.

Örneğin SBKP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Akademisi'nin hazırladığı "Günümüz Dünyasında Toplumsal İlerleme" başlıklı raporda yer alan tezler, yukarıda sözü edilen yaklaşımların bir örneğini oluşturuyor. Nükleer bir savaş tehlikesi, Üçüncü Dünya'nın açlık sorunu, ekolojik dengenin bozulması gibi sorunlar hep birlikte "global sorunlar", insanlığın bu sorunlar karşısındaki durumu da "uygarlık krizi" şeklinde adlandırılıyor. "Uygarlık krizi"nin kapitalizmin kriziy-

le özdeşleştirilemeyeceği, onun doğrudan bir sonucu olarak düşünülemediği, kapitalist sistem henüz varlığını korurken de sağlam bir barışın kurulabileceği iddia ediliyor. Dolayısıyla kalıcı bir barışın kurulmasının, sosyalizmin kurulması sorunu ile olan bağları kopartılıyor; kapitalist ülkelerde mücadele veren sosyalistlere düşen görev, sınıf mücadelesinden şiddeti dışlamak, kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecini yavaşlatmak ve global sorunları, devrimci mücadelenin eksenine koymak oluyor.

Barış sorunu da dahil, "sistem farkı tanımayan evrensel insanlık sorunları" olamayacağı gibi, bugüne kadar dünyamız, kapitalizmin yarattığı temel çelişkilerden kaynaklanan sorunların yine kapitalizm tarafından ve kapitalizm çerçevesinde çözümlenmelerine pek fazla tanıklık etmemiştir. Sözelimi, devrimci mücadelede şiddet, sosyalistlerin bağımsız bir tercihi değildir. Yani sorunun yönetsel olduğu kadar pratik bir yanı da vardır.

"Tezler" in Türkiye'deki savunucuları, son beş-altı yılda, bir gündem kayması yaşayarak eskiden "marjinal" kabul edilen global sorunları sosyalistlerin önüne sınıf mücadelesine karşı bir alternatif olarak koymaya çalıştılar, bu alana özel bir dikkat ve güç aktarımı sözkonusu oldu. Bu, '80 sonrasında baskıcı ortamın da ürünü boşlukların doldurulmasından, bir yönüyle de '80 öncesinde hareketli bir politik ortamda sol yapılarca geri plana itilmiş, ihmal edilmiş kimi alanlara aşırı eğilinmesine, dünya çapında yumuşama atmosferinde çubuğun öte yana fazla bükülmesi ve sonuçta bir hat kaymasına yolaçtı. Türkiye'de gündem işçi sınıfının giderek artan hareketliliği, artan ekonomik mücadelesi ve egemen sınıflar tarafından gayet politik saiklerle ezilişi, artı Güneydoğu'da yaşanan mücadeleler, emperyalizmin Körfez çıkartması vb. gibi sorunlarla doluyken, politik faaliyetler işçi sınıfı merkezli olmaktadır, barış, silahsızlanma, özellikle de çevre kirlenmesi gibi alanlara kaydı. Alanın doğal sahiplerince değil,

tek başına sosyalistlerce doldurulması, giderek sosyalistlerin salt bu alanlarda faaliyet gösterir konuma düşmesi durumu ortaya çıktı. İşimiz salt demokrasi mücadelesiyle sınırlı olunca hitap edilecek kitlenin genişleyeceği, daha da önemlisi örgüt, parti yapılarının buna göre şekillenmesi gerektiği, eski örgütlenme biçimlerinin eskidiği, yıprandığı vs. söylendi. Bundan da ileri gidilerek sol yapıların herbirinin, içinde farklı görüşlere sahip olabilen "tekil bireylerin" bir toplamından oluşması gerektiği söylendi; bir tür "ideolojiszizleşme" yaşandı ve savunuldu.

Batı toplumlarında barış isteyen, silahsızlanma ve ekolojik dengenin korunması amacıyla sokaklara dökülebilen yığınlar var. Ancak bu gösterilerin, kapitalist devletlerin sınıf karakterini ne ölçüde değiştirebildiği ya da törpülediği çok dikkatle ele alınması gereken bir noktadır. Bu tür hareketlerin önünde, yükseliş ve düşüşlerinin -kapitalist üretimin genişleme ve daralma eğilimlerine bağlı olarak- kapitalist sistemin muhalefete açmayı başarabildiği hava delikleri olma tehlikesi bulunur. Kapitalist sistem, bu hareketlilikler onun temellerine yönelik bir hedef taşımadıkları sürece, bunların varlığında da "gemisini yürütmeye" devam etmektedir, buna muktedirdir. Hiçbir insani çaba milyonlarca insanın öldüğü iki dünya savaşını, Kore'yi, Vietnam'ı, Şili'yi, Filistin ve şimdi de Kürt halkına karşı yürütülen kıyımı ve en sonuncusu yanı başımızda yer alan, katılımcısı olduğumuz Körfez Savaşı'nı engelleyememiştir. Sınıfsal güçler ve bu temelde pekiştirilmemiş geçici mevziler, burjuvazinin her zaman geri almayı başardığı mevziler olmuşlardır. Esas sorun sözkonusu alanlarda verilen mücadelelerin sorunların temellerine yönelebilmesi, kapitalist sistemin kendisine vurulan darbeler haline getirilebilmesidir.

Evrensel sorunların her birinin nihai çözümü son tahlilde kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinin yaratacağı yeni olanaklarla gerçekleştirilebilir. Sınıfsız ve sömürsüz bir toplum için verilen mücadele ile evrensel sorunların çözümü için girilen çabalar arasında esasen organik bir uyum ve bütünlük vardır. Dünyanın yokedilmesine, doğanın tahrip edilmesine karşı girilecek mücadele elbette hiçbirimizin küçümseyemeyeceği bir görevdir. Ancak bu mücadele, tehdit ana kaynağına yönelik verilen mücadele alanlarının terkedilmesi için bir bahane olamaz.

Kapitalizmin daha çok uzun yıllar yaşayacağı yoldaki varsayımların aksine, nükleer silahlarıyla, uyuturucularıyla, doğada yarattığı tahribatlarıyla, üçüncü dünya ülkelerini ittiği uçurumla, bu toplumsal düzenin çürümüşlüğüne zirvesine çıktığı bir dönemde yaşıyoruz. Dahası, reel sosyalizmin çözülüşüyle eşzamanlı olarak ve kendi içsel dinamiklerinin yanısıra bu olgudan da beslenerek emperyalizm askeri, politik ve ideolojik çok yönlü bir saldırıya geçmiştir. Emperyalizmin bu yıkıcı ve tüm insanlığı tehdit edici yüzünü göstermek için zamanı ve zemini uygun, sosyalist mücadele ile ilişkilendirilebilen eylem ve propagandalar son derece önem kazanmıştır. Sorun emperyalizmi teşhir etme, kapitalizmle olan içsel bağlantılarını gösterme sorunudur. Yoksa barış ve çevre sorunlarının bu düzen çerçevesi içinde çözülebileceğine insanları ikna etmeye çalışıp "suçu paylaşmak" değil. Bu, işçi sınıfını teorik, siyasal ve örgütsel açıdan silansızlandırmak anlamına gelir.

(*) Mehmet TAŞ; "Yenisömürgecilik Olmadan Kapitalizm Var Olabilir mi?", Yeni Açılım, s.37.

Sosyalizm ve Barış

Türkiye Barış Derneği Başkanı
Mahmut DİKERDEM

Sosyalizmin özünde "Barış" vardır. Sosyalist toplumun inşası ve gelişimi kalıcı bir barış ortamı gerektirir. Sosyalist sistemin doğası savaşı reddeder. Sosyalist ekonomi modelinde, kapitalizmde olduğu gibi, devresel bunalımların savaş sanayii üretimine ağırlık vererek aşılması sözkonusu değildir. Nitekim tarihteki ilk sosyalist devletin geçmişi de bunu kanıtlamaktadır. Adil ve demokratik bir barış için mücadele, Büyük Ekim Devrimi'nden sonra kurulan Sovyet Devleti'nin dış politikasının temel ilkelerinden birini oluşturmuştur. LENİN emperyalist savaşın insanlığa karşı işlenen en büyük suç olduğuna inanıyor, "genel silahsızlanma sosyalizmin idealidir" diyordu. Evrensel barış kavramı ya da Lenin'in formülü ile "değişik sosyal rejimlerle yönetilen ülkelerin barış içinde yanyana yaşmaları" ilkesi, gerek iki dünya savaşı arasındaki dönemde gerekse 2.Dünya Savaşı'ndan sonraki soğuk savaş döneminde sosyalist devletlerin dış politikalarının değişmez öğesi oldu.

Ne var ki barıştan yana olmak "teslimiyetçilik" değildir. Savaşa, silahlanma yarışına, kitle kıırım araçlarına karşı olmak başka, barış düzenini emperyalizmin dayattığı koşullara uydurmak başka şeylerdir. Teknolojik devrimin askersel sanayie yansması sonucunda ortaya çıkan ve dünyamızı yokolma tehlikesiyle karşı karşıya getiren silahlanma yarışına ilk direnenler sosyalistler olmuştur. Uluslararası ilişkilerde soğuk savaşın çatışma ortamından yumuşama (detant)'nin uzlaşma ortamına geçilmesi sürecini SSCB başlattı. 1969 yılında Sovyet yönetimi bir "Avrupa güvenliği konferansı" toplanması için Avrupalı hükümetlere başvurdu. Leonid Brejnev'in ısrarlı çabaları sonucunda Avrupa siyasal tarihinde bir dönüm noktası olan Helsinki Konferansı (AGİK) toplandı.

1 Ağustos 1975'te imzalanan Helsinki nihai Senedi'nde somutlaşan çağdaş barış kavramı, kapitalist ve sosyalist blokların çatışma yerine yarışma halinde birarada yaşamalarını, anlaşmazlıkların kuvvete başvurmaksızın görüşmeler yoluyla çözümlenmesini öngörüyordu. Ancak, konferansın açılış konuşmasında Brejnev'in belirttiği gibi, Nihai Senet'te ifadesini bulan yumuşama ve barış düzeni sosyalizm ile kapitalist sistem arasındaki ideolojik karşıtlıktan kaynaklanan mücadeleyi ortadan kaldırmıyor fakat bu rekabetin tüm insanlığın geleceğini tehdit eden silahlı bir çatışmaya dönüş-

meden sürdürülmesinin kurallarını koyuyordu. Çünkü karşılıklı silah kısıtlanması ve giderek genel silahsızlanma olmadan devletler arası ilişkileri emperyalizmin hegemonyasından arındırmak olanaksızdı.

Bilindiği gibi, Helsinki'de başlatılan yumuşama ve işbirliği düzeninin ömrü kısa oldu. Nedeni, Doğu ve Batı bloklarının barış sorununa yaklaşımındaki temel ayrılıklardı. Sosyalistler siyasal yumuşamanın askersel yumuşama ile pekiştirilmesi zorunluluğunu öne sürerken, ABD'nin başını çektiği Batı bloku insan hakları sorununun başa alınmasında direndi ve silahsızlanma konusunu sürekli savsakladı. Aslında "insan hakları" dedikleri sorun, iki karşıt sistem arasındaki temel çelişkilerin, insanlığın geleceğine ilişkin aykırı görüşlerin bir görüntüsü idi. Amerika'da kapitalist sisteme bağlılık ve komünizme düşmanlık dinsel bir inanç gibi köklü ve yaygındı. Bu durum 1917 öncesine kadar dayanıyordu. 2.Dünya Savaşından sonra ise ABD teknolojik üstünlüğüne ve askersel sanayi komplekslerinin gücüne güvenerek dünyaya kendi düzenini, yaşam biçimini, barış anlayışını dayatmak istiyordu. NATO çevresinde kümelenen Batı Avrupa yönetimleri de ABD'nin dünya jandarmalığı misyonunu üstlenmesine razı idiler, zira NATO Avrupa burjuvazisinin devrimci hareketlere karşı dayanışmasını sağlıyordu.

İşte tam bu sırada sosyalizmin kalesi sayılan SSCB'de Gorbaçev olayı meydana çıktı. 1986 Reykjavik doruğundan 1989 sonundaki Malta Buluşması'na değin Sovyetler Birliği'nin yeni lideri dünyayı şaşıratan bir dizi gelişmenin öncülüğünü yaptı. Malta Doruğu'nda Gorbaçev soğuk savaşın sona erdiğini resmen açıkladı ve dünya kamuoyunda büyük prestij kazandı. Nükleer savaş olasılığının iyice zayıflayıp dünya gündeminden düşmesi ferahlık yaratmıştı. Ancak, doğu-batı uzlaşmasını izleyen günlerin sarhoşluğu içinde gözden kaçırılan önemli bir nokta vardı: Sovyetler Birliği uygulamaya koyduğu yeni sosyoekonomik politikaların zorlamasıyla Batı ile ne pahasına olursa olsun uzlaşma arayan taraf olmuştu. Öteki taraf kapitalist cephekendi kamuoyunun da baskısıyla askeri alanda kabul ettiği kimi kısıtlamalar dışında herhangi bir yükümlülük altına girmemişti. Başka bir deyişle Batı soğuk savaş dönemindeki mevzilerinden gerilemiyor sosyalist cephedeki bunalımdan yararlanarak hem Devrim'i ortadan kaldırmak hem de Barış'ı kendi anlayışına göre

(Pax Americana) kabul ettirmek istiyordu. Nitekim Sovyetler Birliği'nde glasnost ve perestroika furyası ile başlayıp 1989 güzünde doğu Avrupa'ya sıçrayan çözümler Batı'nın beklentilerini bile aşacak boyutlara ulaşınca, Batı dünyasında komünizmin öldüğüne, Marksizm'in iflas ettiğine inanan emperyalist çevreler bayram yaptılar. Onların sevincini anlamak mümkündür de, sosyalizmin anavatanında Marksizmin artık aşılığını sınıfsal sorunların yerini "global" yani evrensel çıkarların aldığı ileri süren "Yeni Politik Düşünce" savunucularının kopardıkları güdültüyü, sergiledikleri çirkin görüntüyü anlamak zordu. Marx'ın aşıldığı savını irdelemek bu söyleşinin çerçevesini aşar ama konumuz olan barış mücadelesinde global insani çıkarların sınıfsal çıkarların önüne geçmesinden acaba ne kastedilmektedir? Komünizmin yalnız işçi sınıfının değil tüm insanlığın sorunu olduğu yadsınmakta mıdır? Yoksa "insancılık" görünümünü altında emperyalizm ile işbirliğine yönelmenin bahaneleri mi aranmaktadır?

1989 yılı sonlarında ortalığı saran düşün ve eylem karmaşası içinde bu sorulara yanıt aranırken, 1990

ağustosunda çıplak gerçek emperyalizmin balyozu biçiminde Ortadoğu'da kafalara indi. Böylece, sömürsömürülen, ezen-ezilen çelişkisi yani emperyalist ilişkiler son buluncaya dek, askersel bloklar ortadan kalksa bile, yeryüzünde adil ve kalıcı bir barış düzeninin kurulamayacağı gerçeği bir kez daha kanıtlanmış oldu. Eğer Körfez Savaşı bir tek işe yaradıysa o da, emperyalizmin Yeni Düşünce'cilerin görmezlikten gelmeyi yeğledikleri, giderek unutturmaya çalıştıkları saldırgan, hegemonyacı özünü en çarpıcı biçimde anımsatmış olmasıdır. Bunun yanında Körfez Savaşı emperyalizm olgusuna karşı ezilen halkların gerçek güvencesinin sosyalizmin gücünde yattığını da göstermiştir: Sovyetler Birliği bugünkü durumuna düşmeseydi Batı emperyalizmi Ortadoğu'da böylesine rahat at oynatabilir miydi?

Geçirdiği kalp ameliyatı nedeniyle Mahmut Dikerdem'e "geçmiş olsun" diyor, en kısa zamanda sağlığına kavuşmasını diliyoruz.

4 Mayıs'ta ilk Genişletilmiş Toplantımızı Gerçekleştirdik

Açık devrimci parti çalışmalarımız çerçevesinde 4 Mayıs Cumartesi günü İstanbul'da yaklaşık temsili olarak 60 kişinin katıldığı bir toplantı düzenledik. Turgut Koçak, Mehmet Oğur ve Metin Çulhaoğlu'nun yönettikleri toplantıya İstanbul'un çeşitli ilçelerinden ve çeşitli illerden, devrimci sosyalist bir işçi partisi hedefimizi paylaşan arkadaşlarımız davetliydi.

Düzenleyiciler olarak toplantıda hedeflediğimiz, çalışmaların bundan sonra, sürecin "yeni" kimliğine uygun yeni bir organizasyonla ve bugüne dek olabildiğinden daha koordine yürütülmesini sağlamak, buna elverecek organlaşmalara gitmek, öncesi ve başka boyutlarıyla Bülten faaliyetlerine ilişkin bilgi aktarmak, partileşme hareketi üzerine görüş alışverişinde bulunmaktı.

Gün boyu süren toplantıda, açık bir devrimci partinin gerekliliği, partileşme sürecinde geçilmesi gereken merhaleler, çalışmanın hızı, hedeflenen partinin nitelikleri, vb. konular genel ve somut düzeylerde ele alındı, tartışıldı.

Toplantıda Bülten Redaksiyon Kurulu'nun "yeni örgütlenmeler oluşturulana kadar çalışmanın koordinasyonunu üstlenecek, mali, teknik, örgütsel gerekli hazırlıkları yürütecek, kamuoyuna açık, geniş siyasi

toplantı(lar) düzenleyecek bir koordinasyon kurulu oluşturulması" önerisini benimsedi.

Parti çalışmasının program, siyasi faaliyet, örgütlenme çalışmaları üzerinde geliştirilmesi; çalışmanın kendisini yeni katılımlara açık tutması ve genişlemeyi hedeflemesi; Koordinasyon Kurulu'nun "devrimci sosyalist bir işçi partisini inşa çalışmalarının başlatıldığını açık, geniş bir siyasi toplantıya yönelik bir 'çağrı' ile deklare etmesi" ve bu metni "genişleme hedefine uygun olarak seçilmiş sosyalist kişi ve çevrelerin onayına" sunması karar altına alındı.

Koordinasyon Kurulu'nun oluşturulması ertesinde, Bülten Redaksiyon Kurulu hazırlıkları önceden tamamlanma noktasına getirilmiş bulunan Bülten 5. sayısını planladığı gibi yayınlamaya karar vermiş, ve partileşme çalışmasının tüm yayın faaliyetleri konusunda yeni kurulu yetkili görerek kendi varlığına son vermiştir.

Oluşturulan 13 kişilik kurul şu kişilerden oluşuyor: Erden Akbulut, Süleyman Baba, Tuğsal Batanay, Metin Çulhaoğlu, Ahmet Hamdi Dinler, Aydın Giritli, Zafer Kaya, Turgut Koçak, Mehmet Oğur, Ali Öner, Yusuf Şaylan, İlhan Kamil Turan, Selahattin Türokay.

Siyaset Aylık Gazete Özel Sayı: 13 Mayıs'91 Fiyatı: 500 TL. Baskı: ÖZ OFSET

Sahibi: Metin Çulhaoğlu Y.İşleri-Müdürü: Tunç Tatoğlu

İrtibat Adresleri: Nöbethane Cad. Demirci Han No: 42 D.5 Sirkeci - İST. Tel: 519 01 29

Atatürk Bulvarı Karakaş İşhanı No: 13/29 Kartal - İST.

Beaz Erguvan Cad. No: 48 K.2 Paşabahçe - İST.